

Закључак је Милорада Екмечића да је србофобија само речница која се улива у море русофобије

Два догађаја која су у 2016. години уздрмала Европску унију, САД и НАТО – победа „брегзита“ у Великој Британији и Доналда Трампа у САД – донела су и једну практичну поуку: русофобија не добија изборе. У Британији су присталице ЕУ, у јавним дебатама, доказивале да се руска опасност надвила над целом Европом и да би „брегзит“ био гест лакомислености и саможивости. Хилари Клинтон и њени сарадници оптуживали су Доналда Трампа да потцењује руску опасност и да се чак потчињава вољи свемоћног Владимира Владимировича.

Посебно важна била је чињеница да су, за време референдума у Британији и избора у САД, антируску кампању водили највећи медији, који су стали на страну противника „брегзита“ и присталица Хилари Клинтон. Тврдило се да су се образовани, добростојећи, урбани, млађи гласачи определили за ЕУ и за Хилари, док је неук, припрост, провинцијски, старији свет гласао за „брегзит“ и за Трампа. То би, дакле, значило да је, за разлику од необразованог пука, учена и богата елита заиста поверовала да јој Руси раде о глави. И то док управо НАТО размешта трупе и ракетне системе у балтичким републикама, на самим границама Русије, док продире и у Украјину, коцкајући се нуклеарним ратом и судбином целог света.

Да се русофобија лако запати по министарствима и новинским редакцијама показује и то што је чак и Борис Џонсон, најистакнутији заговорник „брегзита“, после победе и постављења на положај министра иностраних послова, пожурio са изразито антируским изјавама. И Трампов сарадник Руди Ђулијани се истакао претњама упућеним на адресу Русије. Доналд Трамп, међутим, наставља да се приближава Русима, што присталице Хилари Клинтон ових дана доводи до праве антируске хистерије. У највећим и најутуцајнијим западним новинама с неверицом читамо како је кампању изабраног председника САД у ствари све време водио Владимир Путин.

Русофобија је, очигледно, биљка са дугим и испреплетаним корењем. Нису је измислили ни руски, ни комунистички пропагандисти. Џон Глисон у књизи „Порекло русофобије у Великој Британији“ тврди да је настала за време Грчке револуције и Египатске кризе, у првим деценијама 19. века, у борби Британије и Русије за утицај и престиж на Балкану и на Блиском истоку. Британци су, наиме, понесени таласом филхеленства, заједно са Русима и Французима, потопили турску флоту; сам лорд Бајрон дао је живот за слободу Грчке. Русија је, међутим, искористила гужву да би, уговорима потписаним у Једрену (1829) и Ункјар-Искелесију (1833), стекла потпуну превласт над Османским царством. Тиме је, како су у Лондону тврдили, угрозила престиж Велике Британије и њене путеве ка Индији. Дојучерашњи филхелени постали су туркофили и русофоби.

Непријатељство британских управљачких елита према Русији потом је захватило и јавно мњење, претварајући се у културне предрасуде. Британска русофобија слабила је само онда када су Уједињено Краљевство и Русија имале заједничког непријатеља. То је у првој половини 20. века била Немачка. Потом је, у ери Хладног рата, русофобија захватила САД и попримила антикомунистичке форме.

Англосаксонска русофобија имала је важне последице по историју Срба. Британци су, наиме, сарадњу Срба, Грка и Бугара са Русима, у борби за ослобођење од Турака, протумачили као сигуран знак да су балкански православци, нарочито они словенског порекла, били и остали вечити коњушари руских козака. Одатле потиче решеност британских елита да Србе радије задрже у шеријатском Османском царству, него да им дозволе да се ослободе уз помоћ Романова. Ту су корени њихове потоње подршке Хрватима и Словенцима, насупрот Србима, у националистичким сукобима за време и после Југославије. Зато је Милорад Екмечић закључио

да је србофобија само речица која се улива у море русофобије.

Нису случајно клан Клинтоних, Џо Бајден, следбеници Тонија Блера, Дејвид Камерон и остали губитници из 2016. године, као и кључни медији који се истичу русофобијом, традиционално непријатељски расположени према Србима. Борис Џонсон је, као министар спољних послова, уочи званичне посете колико јуче бомбардованом Београду, у ауторском тексту у НИН-у, написао да је „поносан на улогу коју је Британија имала на просторима Балкана“ „током деведесетих“, прецизирајући „да смо морали да донесемо неке тешке одлуке, и знам да се нису сви слагали с њима“. Руди Ђулијани је изјавио да је својим београдским домаћинима из 2012, међу којима је био и садашњи премијер Србије, саопштио: „Мислим да је требало да вас бомбардују“.

Доналд Трамп, за сада, одвраћа пажњу америчких „јастребова“ са Русије и, надајмо се, Срба, али их он усмерава ка муслиманском свету и Кини. Нова подела карата на Западу, руске победе у 2016. години и даље јачање Кине ипак представљају добре вести. Да ли ће прилике бити искоришћене зависиће, наравно, од српске владе. Њен грчевити еврофанатизам, међутим, не улива поверење. Као да српску спољну политику још воде страхови и страсти из деведесетих, уместо историјског искуства и реалне процене односа снага у свету.

Доцент на Одсеку за историју Филозофског факултета у Београду

<http://www.politika.rs/scc/clanak/370857/Pogledi/Rusofobija-i-srbofobija-poreklo-i-upotreba>